

7.4.2025
dnro 36/12/2025

Eduskunta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

TyV@eduskunta.fi

Asia: HE 14/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain ja työaikalain 2 ja 19 §:n muuttamisesta

Viite: Asiantuntijakuuleminen tiistai 8.4.2025 klo 12.15

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry:n lausunto:

1. Yleistä

Palkansaajakeskusjärjestöt - Akava, STTK ja SAK - ovat jättäneet 20.11.2024 eriävän mielipiteen hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta. Kyseisessä eriävässä mielipiteessä hallituksen esitystä on analysoitu kattavasti eri näkökulmista. SPJL yhtyy kaikilta osin palkansaajakeskusjärjestöjen eriävässä mielipiteessä esitettyihin näkökohtiin.

Hallituksen esityksessä esitetyt työtaisteluoikeuden rajoitukset eivät ole hyväksyttäviä; suojelutyöstä ei tule säätää yleisellä lainsäädännöllä hallituksen esityksessä esitetyllä tavalla eikä työaikalain hätätyötä koskevaa säännöstä tule muuttaa. Lainsäädäntö merkitsisi oikeuksien perusteetonta ja hyväksyttävyyden ylittävää rajoittamista, joka johtaisi poikkeamiseen demokraattiseen oikeusvaltioon kuuluvasta toimimisoikeudesta, työmarkkinajärjestelmän epätasapainoiseen neuvotteluasetelmaan sekä erityisesti virkamiesten työtaisteluoikeuden kohtuuttomaan rajoittamiseen.

Hätätyön osalta esitetty lainsäädäntö merkitsisi toteutuessaan poikkeamista sen työaikasuojelullisesta lähtökohdasta, joka johtaisi hätätyön käyttämistä sille alun perin tarkoittamattomassa, vieraassa kontekstissa. Tämä johtaisi myös oikeusvarmuuden kannalta kestävämpään tilanteeseen.

Esityksessä ei ole uskottavasti tuotu esille todellista tarvetta lainsäädäntömuutokselle, eikä varsinkaan näin kiireisellä aikataululla. Ammatilliseen yhdistymisvapauteen kuuluu olennaisena osana kollektiivinen neuvottelu-oikeus. Valmisteluvaiheessa ei ole arvioitu riittävällä tavalla, mitä nämä uudet työtaisteluoikeuden rajoitukset tarkoittavat sekä työntekijöiden/virkamiesten/viranhaltijoiden kollektiivisen neuvottelu-oikeuden, että yksittäisen työntekijän/virkamiehen/viranhaltijan neutraliteettioikeuden kannalta, kun he tavoittelevat työ- ja virkaehtosopimusneuvotteluissa parempia työehtoja tai pyrkivät säilyttämään olemassa olevat ehdot. Kaikilla on oltava oikeus tehokkaaseen työtaisteluun omien työ- ja virkaehtojensa ajamiseksi.

Hallituksen esityksestä heijastuu sen tarkoitussidonnaisuus ja tarkoitushakuisuus. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ilman siirtymäsäännöstä. Näyttää siltä, että esityksen todellinen tavoite onkin vaikuttaa suoraan tällä hetkellä käynnissä olevaan työ- ja virkaehtosopimuksia koskevaan neuvottelukierrokseen.

2. Esitetty lainsäädäntö merkitsisi toteutuessaan oikeuksien perusteetonta ja hyväksyttävyyden ylittävää rajoittamista

Toteutuessaan esitetty lainsäädäntö johtaa tosiasiallisesti työtaisteluoikeuden rajoittamiseen useasta eri lähtökohdasta. Näin murennetaan myös demokraattiseen oikeusvaltioon kuuluvia yleisiä toimimis-oikeuksia sekä yleisestä että neuvotteluosapuolien yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

2.1 Työtaisteluoikeus

Työtaisteluoikeus on perustuslaissa sekä useissa kansainvälisissä sopimuksissa turvattu oikeus. Sen perimmäisen tarkoituksen ymmärtäminen on välttämätöntä, jotta voi ymmärtää nyt esitetyn lainsäädännön todelliset ja laaja-alaiset vaikutukset. Oikeudellisesti on siis merkittävää ymmärtää työtaistelutoimintaan oikeuttavien ja sitä rajoittavien normien muodostama kokonaisuus.

Työtaistelutoiminta on yhteiskunnallista vaikuttamista. Sillä tarkoitetaan useimmiten työmarkkinajärjestöjen toimintaa tilanteessa, jossa neuvottelutoiminta palkoista ja muista työsuhteen ehdoista on jostain syystä keskeytynyt. Työtaistelutoiminnassa on kyse työmarkkinajärjestelmän mukaiseen neuvottelutoimintaan kuuluvasta painostusoikeudesta, jota on perusteltu erityisesti työmarkkinoiden tasapainovaatimuksella. Ilman tätä oikeutta työmarkkinajärjestelmä olisi todellisuudessa vain vahvemman osapuolen sanelua. Sopimuksen syntyessä osapuolet luopuvat sopimuksen voimassaoloajaksi työtaisteluoikeudestaan eli tavallaan suostuvat perusoikeuksiensa rajoittamiseen tai ainakin rajoitukseen niiden täysmääräiseen käyttämiseen. Työtaisteluoikeus mielletään siis yleisimmin kollektiiviseksi oikeudeksi, vaikka se on myös yksilölle kuuluva oikeus. Yhteiskunnallisissa toimintaoikeuksissa on kysymys kansalaisyhteiskunnan ydinalueesta eli toiminnasta demokraattisen oikeusvaltion osana. Demokraattisessa oikeusvaltiossa tulee olla laajat toimintaoikeudet, josta yksi on työtaisteluoikeus. Tämä oikeus on siis pääsääntö, jonka rajoitukset tai kiellot merkitsevät suppeasti tulkittavia poikkeuksia.

Nyt esitetyt lainsäädäntömuutokset rajoittavat työntekijöiden, virkamiesten ja viranhaltijoiden työtaisteluoikeutta perusteetta ja yli sen, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä. Työtaistelutoimenpidettä ei ole määritelty laissa, mutta sille on kehittynyt vakiintunut tunnusmerkistö, joita ovat joukkoluonne, painostustarkoitus ja tehokkuus. Toteutuessaan lainsäädäntö tarkoittaisi tosiasiallisesti työntekijäpuolen työtaistelutoimenpiteiden tehokkuuden mitätöimistä ja sitä kautta koko työtaisteluoikeuden mitätöimistä samalla kun työnantajapuolen työtaisteluoikeudet pysyisivät ennallaan. Myös työnantajat voivat käyttää työriidan aikana työtaistelutoimia - kuten työsulkua - painostuskeinona. Toteutuessaan esitetyn sääntelyn tulee olla tasapainoista ja koskea myös työnantajien työtaistelutoimia.

2.2 Virkamiesten/viranhaltijoiden työtaisteluoikeus

SPJL ei pidä miltään osin perusteltuna, että uusi sääntely koskisi myös virkamiehiä ja viranhaltijoita. Virkamiesten ja viranhaltijoiden työtaisteluoikeus on jo nykyisellään työntekijöitä rajoitetumpaa. Siten esityksen vaikutukset korostuvat nimenomaan heidän kohdallansa.

Voimassa olevan lainsäädännön – mm. virkaehtosopimuslainsäädäntö – päällekkäisyyksiä ja ristiriitaisuuksia suhteessa esitettyyn lainsäädäntöön ei ole käytännössä käsitelty tai arvioitu. Näitä ongelmakohtia käsitellään jäljempänä.

Mikäli lainsäädäntöuudistus toteutetaan, tulee se toteuttaa siten, ettei se koske virkamiehiä / viranhaltijoita ja sen tulee vastata sisällöltään virkaehtosopimuslainsäädännössä määriteltyjä suojelutyön kriteerejä.

2.3 Neutraliteettioikeus yksilön oikeutena

Työtaistelutoimenpiteen ulkopuolella olevalla työntekijällä, virkamiehellä tai viranhaltijalla on oikeus kieltäytyä työtaistelutoimenpiteen piiriin kuuluvien henkilöiden työtehtävien suorittamisesta. Työsuhteessa olevan työntekijän neutraliteettioikeudesta ei ole säädetty, mutta se on kuitenkin yleisesti tunnustettu. Virkamiehen ja viranhaltijan neutraliteettioikeudesta on säädetty valtion virkaehtosopimuslaissa (11 §) ja kunnallisessa virkaehtosopimuslaissa (12 §). Virkamiesten ja viranhaltijoiden neutraliteettioikeus kuitenkin väistyy, jos kysymys on suojelutyöstä.

Työtaisteluoikeutta tukevana oikeutena neutraliteettioikeus on merkityksellinen yksilönvapaus, jota esitetyn lainsäädännön toteutuessa rajoitetaan työtaisteluoikeuden rinnalla yhtä lailla perusteetta ja kohtuuttomasti. Tämä johtaa yksittäistapauksessa tosiasiallisesti työtaisteluoikeuden murtamiseen.

2.4 Suojelutyö

Esityksessä laajennetaan työtaistelun aikana turvattavia oikeushyviä merkittävästi nykyisestä. Kyse on perus- ja ihmisoikeutena suojatun työtaisteluoikeuden rajoittamisesta. Virkamiesten ja viranhaltijoiden osalta on huomioitava, että heidän ainoa käytettävissään oleva työtaistelumuoto on lakko. Tämä korostaa lakko-oikeuden merkitystä julkisen sektorin virkasuhteisen henkilöstön yhdistymisvapauteen liittyvänä perusoikeutena. Käytännössä kaikki esitetyt suojeltavat oikeushyvät koskettavat suoraan valtion, kunnan ja hyvinvointialueiden tehtäviä. Aiemmin suojelutyövelvoite oli vain lakon ulkopuolisilla virkamiehillä/viranhaltijoilla, mutta nyt se ulotetaan joko suoraan tai välillisesti kaikkiin riippumatta palvelussuhteen muodosta ja siitä, kuuluvatko he työtaistelutoimenpiteen piiriin vai eivät.

Suojelutyön järjestämisessä työmarkkinakäytännöt ovat vakiintuneet ja niissä ei ole pääsääntöisesti ollut ongelmia. Siten esitetylle sääntelylle ei ole painavaa yhteiskunnallista tarvetta. Tällä hetkellä suojelutyö on määritelty virkaehtosopimuslainsäädännössä työksi, jonka tekeminen on työtaistelua toimeenpantaessa välttämätöntä kansalaisten hengen tai terveyden vaarantumisen ehkäisemiseksi tai työtaistelun vuoksi erityisesti vaarantuvan omaisuuden suojelemiseksi. Virkamiesten ja viranhaltijoiden yhdistyksille ehdotettava uusi velvollisuus huolehtia oikeushyvistä on siten asiallisesti laajempi kuin virkaehtosopimuslainsäädännön suojelutyövelvoite. Lisäksi esimerkiksi hengen ja terveyden suojaamisesta säädetään osin eri tavoin.

Työtaistelutilannetta ei yleisesti ja lähtökohtaisesti voida pitää tilanteena, joka kaikissa olosuhteissa uhkaa yhteiskunnan hyvinvointia tai turvallisuutta. Työtaistelutoimenpiteen haitalliset vaikutukset eivät tee siitä automaattisesti vakavaa häiriötilannetta tai muutoin yhteiskunnallisesti vaarallista. Painostuskeinona työtaistelutoimenpiteellä tulee olla haitallisia vaikutuksia sekä yhteiskunnalle että yksilöille. Haitallisten vaikutusten hyväksyttävyys on todettu myös työtuomioistuimen ratkaisukäytännössä (TT:2005–62):

- Arviointi ja johtopäätökset: ”Henkilö- ja tavaraliikenteen hidastumisesta tai jopa estymisestä voidaan arvioida koituvan monenlaisia vaikeuksia niin talouselämälle kuin maahan saapumista suunnitteleville yksityisille ihmisillekin.”

Suojelutyöstä onkin hyvä muistaa, että kyse on rajoituksesta, jota tulee tulkita suppeasti. Suojelutyön tarvetta tulee arvioida sen mukaan, mitä vakavaa vaaraa eri työtehtävien tekemättä jättäminen konkreettisesti aiheuttaisi kyseisissä olosuhteissa kyseisenä ajankohtana. Suojelutyöllä ei ole tarkoitus suojata niin sanottua abstraktia vaaraa. Samalla suojelutyö merkitsee neutraliteettioikeuden väistymisen kautta rajoitusta perustuslain 7 §:n henkilökohtaiseen vapauteen. Nämä periaatteet käyvät ilmi työtuomioistuimen ratkaisusta TT:2005–62, jossa todetaan seuraavaa:

- Arviointi ja johtopäätökset: ”Vastaja ei toisaalta ole näyttänyt, että *lakon vaikutusten rajoittamiseksi olisi selvitetty muita toimenpiteitä* kuin maahantulotarkastukset kokonaisuudessaan kattava ja suhteellisen laajaa virkamiesten piiriä koskeva suojelutyö.”

- Arviointi ja johtopäätökset: ”Asiassa ei ole myöskään lähemmin yksilöity, minkälaista hengen, terveyden tai omaisuusvahingon vaaraa lakosta aiheutuisi ilman suojelutyön teettämistä.”
- Arviointi ja johtopäätökset: ”Valtion virkaehtosopimuslain 11 §:ssä säädetään lisäksi, että suojelutyön on oltava välttämätöntä mainitun laatuisten vaarojen torjumiseksi. Tämä työtuomioistuimen mielestä tarkoittaa, että suojelutyön teettämisen on oltava keino, jonka käyttö rajataan mahdollisimman suppeaksi.”
- Arviointi ja johtopäätökset: ”Koska suojelutyön teettäminen merkitsee kajoamista työtaistelun piiriin kuulumattoman virkamiehen laissa säädettyyn oikeuteen pysytellä työriidassa puolueettomana, työtuomioistuin katsoo edellä esitetyistä syistä, etteivät suojelutyön edellytykset ole tässä tapauksessa täyttyneet.”

Esityksen kohdassa 4.1 keskeiset ehdotukset / 4.1.2 ehdotusten suhde voimassa olevaan sääntelyyn (s. 39–40) todetaan, että esityksessä käytetty terminologia vastaa työmarkkinoilla yleisesti vakiintunutta suojelutyökonseptin merkityssisältöä. Lisäksi siinä todetaan, että esityksessä ehdotettuja velvoitteita ja oikeussuojakeinoja sovellettaisiin myös virkasuhteessa. Työntekijöiden yhdistystä koskevat velvoitteet koskisivat vastaavasti virkamiesten ja viranhaltijoiden yhdistyksiä. Työtaisteluun osallistumattomia virkasuhteisia henkilöitä koskeva suojelutyövelvollisuus olisi ehdotuksessa tarkoitettu työnantajan käytettävissä oleva muu keino, jota työnantajan tulisi ensisijaisesti käyttää. Jos työtaisteluun osallistumattomien tekemä suojelutyö olisi riittävää sääntelyllä suojattavien oikeushyvien turvaamiseksi, ei työtaistelu muodostuisi huolehtimisvelvollisuuden rikkomisen vuoksi oikeudenvastaiseksi.

Esityksessä käytetty terminologia ehkä vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä, mutta se ei vastaa vakiintunutta suojelutyön merkityssisältöä. Se on ristiriidassa muun muassa edellä todetun työtuomioistuimen ratkaisun TT:2005–62 kanssa. Kuten edellä todettiin, työtuomioistuimen mukaan suojelutyön teettämisen on oltava keino, jonka käyttö rajataan mahdollisimman suppeaksi. Siten sen tulee olla viimeinen vaihtoehto lakon vaikutusten rajoittamiseksi. Sitä ennen työnantajan on selvitettävä muut käytettävissään olevat toimenpidevaihtoehdot ja suojelutyön on oltava välttämätöntä laissa mainittujen vaarojen torjumiseksi. Suojelutyön merkityssisällön muutos käy ilmi myös hätätyötä koskevasta muutosesityksestä.

Yksityisellä sektorilla ei ole tällä hetkellä suojelutyötä koskevaa sääntelyä, mutta työtaisteluoikeuden rajat ovat hahmottuneet jo vuosien ajan oikeuskäytännössä. Tämä tulee nähdä riittäväksi.

Velvollisuus oikeushyvien turvaamiseksi on myös epätasapainoinen, kun se asettaa rajoituksia vain työntekijäpuolelle.

3. Hätätyö ja sen käyttö sille tarkoittamattomassa, vieraassa kontekstissa

Hätätyön teettäminen olisi ehdotuksen mukaan viimesijainen keino välttää eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain (420/1962) 8 d §:n 1 momentin 1–8 tai 11 kohdassa tarkoitettujen toimintojen keskeytymisestä johtuvaa henkeä, terveyttä, omaisuutta, ympäristöä, eläinten hyvinvointia tai kansallista turvallisuutta koskeva vahinkoseurauksen välitön uhka. Muutos rinnastaisi hätätyön tämänhetkiseen vakiintuneeseen suojelutyön merkityssisältöön. Hätätyöstä tulisi siten työtaistelutoimenpiteen aikana tämänhetkistä suojelutyötä, kun suojelutyö muuttuisi työnantajan käytettävissä olevaksi muuksi keinoksi, jota työnantajan tulisi ensisijaisesti käyttää.

Esityksen kohdassa 4.1 keskeiset ehdotukset / 4.1.2 ehdotusten suhde voimassa olevaan sääntelyyn (s. 40) todetaan, että esityksellä yhteensovitettaisiin työaikalain hätätyösääntely esityksessä ehdotettavan suojelutyölainsäädännön kanssa. Hätätyösääntely ja suojelutyölainsäätely ovat lähtökohdiltaan ja tavoitteiltaan kaksi eri asiaa, joita ei tule yhteensovittaa. Tämä loisi oikeudellisesti epäselvän ja tulkinnanvaraisen liittymäpinnan. On välttämätöntä ymmärtää, että hätätyön lähtökohdat eroavat suojelutyön lähtökohdista ja siten sen tavoite eroaa suojelutyön tavoitteesta.

Lakkotilanteessa lakon ulkopuoliselle virkamiehelle/viranhaltijalle säädetty suojelutyövelvoite on nimenomaan se mekanismi, jolla lakkotilanteessa turvataan välttämätön työ kansalaisten hengen tai terveyden vaarantumisen ehkäisemiseksi taikka sellaisen omaisuuden suojelemiseksi, joka työtaistelun johdosta erityisesti vaarantuu. Suojelutyöstä työnantajan tulee neuvotella aktiivisesti virkamiehiä/viranhaltijoita edustavan järjestön kanssa.

Hätätyön lähtökohta sen sijaan on työaikasuojelullinen. Hätätyössä on kyse työstä, jota työnantaja voi teettää työaikalaissa todetut edellytykset täyttävissä, poikkeuksellisissa tilanteissa. Hätätyön teettämisen edellytyksien täytyessä työntekijän työaika voidaan poikkeuksellisesti pidentää tilapäisesti noudattamatta työaikalaissa työntekijän suojelemiseksi säädettyjä rajoituksia (mm. työajan enimmäismäärät, lepoajat, yötyörajoitteet). Hätätyön tekemistä valvoo työsuojeluviranomainen. Nykyisellään työsuojeluviranomaisen peruslinja on, että työtaistelu voi olla hätätyön perusteena vain hyvin rajatuissa poikkeuksellisissa tilanteissa. Toisaalta työtaistelutilanne ei itsessään estä työnantajaa teettämästä hätätyötä, kun vain hätätyön perusteet itsenäisesti ovat olemassa. Lisäksi hätätyöhön määrääminen työaikalain vastaisesti on säädetty rangaistavaksi työaika rikkomuksena (työaikalaki 44 §), mikä on omiaan vähentämään sen väärinkäyttämistä.

Esitetyn lainsäädännön toteutuessa työaikasuojelullista sääntelyä käytettäisiin sille tarkoittamattomassa, vieraassa merkityksessä eli työtaisteluoikeuden rajoittamistarkoituksessa. Tämä käy ilmi myös esitetyn sääntelyn sisällöstä; esityksen mukaan työtaistelutilanteessa hätätyölle muutoin asetettu ennalta-arvaamattomuus ei olisi enää vaatimus sen käyttämiselle. Samalla hätätyön teettämiseltä tässä tarkoituksessa poistuisi myös rangaistusuhka. Näin luotaisiin työtaisteluoikeuden rajoitusmekanismi, josta päättää yksin työnantaja ilman tosiasiallista rangaistusuhkaa. Tämä olisi omiaan vähentämään suojelutyötä koskevaa työntäjän neuvotteluhaluukkuutta, joka samalla johtaisi esitettävästä suojelutyöneuvotteluvelvoitteesta merkityksettömän luoden uusia ongelmia aloille, joilla suojelutyö on merkityksellistä. Nyt esitetyllä hätätyöllä työnantaja voisi käytännössä sivuuttaa suojelutyötä koskevat määräykset kokonaan. Kyseinen tilanne johtaa yksittäistapauksessa tosiasiallisesti lakon murtamiseen. Yksittäisen työntekijän, virkamielen, viranhaltijan tai näiden ammattiliiton näkökulmasta hätätyötilanteessa lausunnonantomahdollisuus työsuojeluviranomaiselle on hidas ja riittämätön oikeusturvakeino.

Hätätyön käyttöalan laajentamiselle sille vieraaseen kontekstiin ei ole mitään perusteita eikä hätätyötä koskevaa työaikalain muutosta tule siten toteuttaa. Nykyiset hätätyösäännökset ovat olleet toimivia vuosikymmeniä nimenomaan siinä tarkoituksessa, mihin ne on alun perin säädetty.

4. Esityksen perustelemattomuus ja vaikutusten arviointi; lainsäädännön tosiasiallinen tarve

Vaikutusarviointi on kiinteä ja ehdoton osa lainvalmistelua. Sen tarkoitus on tuottaa päätöksenteon tueksi mahdollisimman luotettavia arvioita lakiehdotusten olennaisista vaikutuksista sekä laajentaa uudistusten harkittavia toteuttamisvaihtoehtoja ja valmistelun tietopohjaa. Lisäksi vaikutusarviointi vahvistaa lainvalmistelun avoimuutta ja vastuullisuutta. Se tukee laadukasta lainvalmistelua ja on hyväksyttävän ja onnistuneen lainsäädännön edellytys.

Esityksessä ei ole käytännössä arvioitu, mitä esitetty sääntely tarkoittaa työntekijöiden, virkamiesten ja viranhaltijoiden työtaisteluoikeuden, kollektiivisen neuvotteluvoikeuden sekä sopimusjärjestelmän toimivuuden kannalta. Erityisesti esityksessä olisi tullut arvioida suojelutyölainsäädännön mittavan laajentamisen vaikutuksia. Esityksen vaikutuksia olisi tullut arvioida myös laajemmin ottaen huomioon myös muut työmarkkinajärjestelmään viime vuosina tehdyt merkittävät muutokset kuten ns. vientivetoinen työmarkkinamalli, joka yhdistettynä suojelutyötä koskevaan lakiesitykseen johtaa työtaisteluoikeuksien merkittävään tosiasialliseen heikennykseen ja tätä kautta todennäköisesti nykyistä heikompi tasoiseen palkkaukseen ja palvelussuhteen ehtoihin. Tämä tulee puolestaan vaikuttamaan kielteisesti tärkeiden ja yhteiskunnallisesti merkittävien tehtävien houkuttelevuuteen koulutetuille ammattilaisille sekä koulutettujen ammattilaisten pysyvyyteen tehtävissään; tosin sanoen johtaisi siihen, että paremman ansiokehityksen saadakseen he siirtyisivät pois valtion palveluksesta.

Esitys on myös olennaisilta osin perustelematon; siinä ei ole uskottavasti tuotu esille tarvetta lainsäädäntömuutokselle, eikä varsinkaan näin kiireisellä aikataululla. Sääntelylle ei ole painavaa yhteiskunnallista tarvetta. Suojelutyön järjestämisessä työmarkkinakäytännöt ovat vakiintuneet ja niissä ei ole pääsääntöisesti ollut ongelmia. Hallituksen esityksessäkin (s.35) todetaan, että yleisesti ammattiyhdistysten toimintatavat ovat vakiintuneita eikä suojelutyön tarjoamisessa ei ole yleisesti ilmennyt merkittäviä ongelmia tai epäselvyyksiä. Suojelutyön antamatta jättäminen ei ole myöskään aiheuttanut vakavia vahinkoja, vaan niiden estämiseksi riittävästä suojelutyöstä on pääsääntöisesti saatu sovittua. Siten suojelutyötä koskevaa lainsäädäntöä ole tarvetta laajentaa.

Valmistelun puutteellisuutta ei voida korvata lausuntomenettelyllä. Lausuntomenettelyn tarkoitus on saada eri intressitahojen näkemykset asiaan ja puutteellinen valmistelu haittaa tämän tarkoituksen toteumista.

5. Perusoikeuksien rajoittaminen

Perustuslain 13 § takaa järjestäytymisvapauden, joka kattaa ammatillisen yhdistymisvapauden ja josta on johdettavissa myös työtaisteluoikeuden perustuslaillinen suoja. Esitetty sääntely rajoittaa perus- ja ihmisoikeutena suojattua työtaisteluoikeutta. Esitys on perusoikeuksien rajoitusperusteiden näkökulmasta ongelmallinen. Perusoikeuksien rajoitusperusteiden tulee olla tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä sekä perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia. Kuten edellä on todettu, ei tällaista painavaa yhteiskunnallista perustetta hallituksen esityksessä ole pystytty tuomaan esille. Lisäksi perusoikeuksien rajoituksia säädettäessä on noudatettava vaatimusta perusoikeuden ydinalueen koskemattomuudesta eli perusoikeus ei saa menettää merkitystään. Nyt esitetyt lainsäädäntömuutokset merkitsevät varsinkin virkamiesten ja viranhaltijoiden työtaisteluoikeuden sekä heidän neutraliteettioikeuden mitätöimistä. Lain sanamuodot eivät ole perusoikeuksien rajoitusperusteiden edellyttämää tarkkarajaista ja täsmällistä sääntelyä. Esityksessä ehdotettu sääntely on kauttaaltaan tulkinnanvaraista ja epätarkkaa. Perusoikeutta rajoitettaessa on myös huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelystä. Esityksen oikeusturvakysymyksiin liittyy edelleen ongelmia.

6. Lain voimaantulo kiireellisellä aikataululla ja ilman siirtymäsäännöstä

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja ilman siirtymäsäännöstä. Uudessa laissa joudutaan usein säätämään siitä, kuinka ennen sen voimaantuloa tapahtuneita asioita tai harjoitettua toimintaa kohdellaan siirtymäkautena uuden lain tultua voimaan. Siirtymäsäännösten tarvetta pohdittaessa ja siirtymäsäännöksiä laadittaessa merkitystä on sillä, minkälaiseen tapahtumien ketjuun uuden lain voimaantulo saattaa vaikuttaa. Kuten edellä todettiin, näyttää siltä, että esityksen todellinen tavoite onkin vaikuttaa suoraan tällä hetkellä käynnissä olevaan työ- ja virkaehtosopimuksia koskevaan neuvottelukierrokseen. Siten esitykseen tulee vähintään sisällyttää siirtymäsäännökset, ettei sillä pystyttäisi vaikuttamaan nyt käynnissä oleviin työmarkkinaneuvotteluihin. Siirtymäsäännöksille on muutoinkin tarve, jotta varmuudella tiedetään, miten sekä minkälaisin edellytyksin ja minkälaisin velvollisuuksin vanhan lainsäädännön aikana alkaneet työtaistelutoimenpiteet jatkuvat uuden lainsäädännön tultua voimaan.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry

Jonne Rinne
puheenjohtaja

Rita Ridanpää
lakimies